

„България 2030 – започваме дебата“

Становище на тема:

„Реформа във финансирането на образованието в
България?“

Изготвил:

Селвие Караахмедова

студент по Политология IV курс

ПУ "Паисий Хилендарски"

Младежка визия за развитие на България

Финансирането е една от основните проблемни области на висшето образование, не само в България, но и в Европа. На фона на световната тенденция за нарастващо несъответствие между увеличаващия се брой на студентите и на възможностите за финансиране на висшето образование, ние също не сме изключение. Това несъответствие при нас обаче, бавно започва да подрива устоите на системата на висшето образование - с растящите бройки висшисти, критериите за прием падат, качеството на обучението се влошава, успоредно с това реализацията на пазара на труда, на завършилите млади специалисти също спада.

Изграждането на стратегия за финансиране е изключително сложно и отговорно начинание, като едно от най-сложните решения, при изграждането на такава е въпросът: "Къде да насочим парите?". Трудността на това решение идва от всеизвестното съждение - "ако искате реформи, трябва пари". Това е и истината, за да говорим за финансиране на ВУЗ-те ни трябва ясна стратегия, в реформирането на кое направление, ще насочим парите, защото да бъдем реалисти, няма как от веднъж да променим цялата образователна система. Това е процес, не е единичен акт на добра воля. В този ред на мисли, има 2 основни направления, в които смятам, че трябва да бъде насочено финансирането на университетите - подобряването на образователната среда, както и подмяната на апаратурата и оборудването на лабораториите и учебните центрове. В българските университети, се набляга основно на теорията, лабораториите са изостанали, апаратурата е от миналия век. Така практико-приложните специалности се оказват неподготвени за бъдеща реализация или по-лошо, желанието към специалността угасва. Затова държавата обръна поглед към т.нар. "приоритетни специалности". Нуждата от специалисти - инженери, лекари, педагози, нараства и няма кой да покрие липсващите места, за сметка на раздутия брой икономисти, юристи, историци и прочие силно предпочитани специалности, за които не е нужна скъпа апаратура или високо технологични лаборатории. Един от преподавателите в университета, веднъж ги нарече "тебеширени специалности" - не се инвестира в база, затова е по-лесно да "изучиш" един икономист, отколкото един химик. Важен е главно преподавателския колектив, от него зависи нивото на образованието на студентите, докато при специалностите във ВУЗ-те като Университет по Хранителни Технологии - Пловдив или който и да е Медицински Университет, в страната, технологичната база е толкова важна, колкото и теоретичната. Затова смятам, че финансирането трябва да бъде с главна насоченост към обновяване на базите на ресурсоемки специалности, за да можем да кажем реално, че имаме висше образование на европейско ниво.

В нивата на висшето образование, с по-високите образователни степени, качеството трябва да се завишава осезаемо. Според мен съществения проблем при

Младежка визия за развитие на България

тях отново е не само раздутата бройката и слабата научно техническа база. Магистратурите, са вид по-тясна специализация. Поради силно ограничения брой места държавна поръчка, тя има доста голяма финансова тежест върху новозавършилите бакалаври, което задължително налага работа съвместно с ученето, както е всеобщата практика. В този следващ етап от своето обучение, студентите трябва да са още по-мотивирани и убедени в избора на професионалното си направление, като му посвещават още по-голямо време и внимание. Без съмнение, механизмите за финансиране трябва да бъдат различни. Тъй като концентрацията на средства от страна на студентите е по-голяма, в по-високата професионална степен, смятам, че е уместно и концентрацията на средства от страна на държавата да се увеличи. Това обаче далеч не е единствения начин. По света има фирми, които финансират магистърските програми на изявените си служители, има институти, които финансират докторските програми на учените си.

Когато говорим за финансиране, няма как да не споменем донорите. До колкото, те по никакъв начин не опитват да оказват влияние или натиск, в полза на свои интереси, те са нещо положително. Някои донори, същото така предлагат стажантски програми, в които да се включват най-обещаващите кадри, това е плюс за тях, защото следят най-добрите възпитаници от близо, плюс е и за университета - осигурява реализация на най-добрите, а това е добър стимул за отлични академични резултати. Стажът, в която и да е сериозна организация, такава чиято цел е, студента да бъде тестван, уменията му развити в университета да бъдат приложени на практика, е от изключително значение - това може да предопредели бъдещия му професионален план. В тази си форма, стажовете, макар и неплатени, са нещо полезно. Затова, повече фирми, организации и научни институти, трябва да си съдействат с университетите, бизнеса се нуждае от ранно интегриране в работния процес на бъдещите си кадри.

В крайна сметка, реформата във висшето образование, трябва да следва тясната връзка - качество-образование. Това неизбежно ще наложи подмяната на много методи, смяната на изостаналите технически, от новото десетилетие апаратури и не на последно място, акцент върху делът на различните организации, имащи интерес да подпомагат развитието на висшето образование, в цялост или в конкретни сфери. В стратегията за финансиране, ясно трябва да се наблегне върху качеството, не върху количеството. Ще си позволя да кажа, че това не се отнася само до студентите, а и до университетите. Не са ли много 51 университета? При държава с население около 7 мил. (оптимистично), ми се струва, че всеки завършващ гимназия, ако се записва във ВУЗ, то вероятно за някои специалности, отново ще остават празни бройки, докато държавната субсидия за тях се използва пълноценно. Затова смятам, че реформата за финансиране на висшето образование, трябва да започне от дъното - да изреже ненужното, да намали свръх

Младежка визия за развитие на България

производството на кадрите без реализация и да свие, раздутия брой студенти на определени популярни специалности, с които пазара на труда е вече пренаситен. Така ясно ще се разбере, че ще се залага, толерира и финансира качеството.

Висшистите са част от интелектуалния капацитет на държавата. Те са бъдещите политически, икономически и технологически ресурс на държавата. Когато се предприема стъпка за реформа в начина на финансиране на този ресурс, е важно да си припомним, че колкото по-качествен е той, толкова по-висока е полезността му, а от там се покачва и цената му. Все пак всеки може да види разлика между платина и алуминий - качеството, отговаря на цената.